

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

КЛЕПКОВСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ГЕННАДІЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального процесу,
детективної та оперативно-розшукової діяльності*

СПЕЦИФІКА ДОКУМЕНТУВАННЯ МІСЦЯ ПОДІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Аналізуючи ст. 93 КПК України яка визначає способи збирання доказів у кримінальному провадженні, в першу чергу необхідно зазначити, що лише сторона обвинувачення може проводити гласні та негласні слідчі (розшукові) дії, в тому числі і огляд місця події. Відповідно, будь-яке документування місця події та обстановки злочину, яке здійснюється неуповноваженим суб'єктом, не може вважатися оглядом місця події, а відомості, отримані в результаті таких дій, не можуть оцінюватися як форма фіксації слідчих дій. В даному випадку їх можна розглядати лише як докази, які «були отримані від юридичних або фізичних осіб». Відповідно, вимоги щодо їх оцінки будуть дещо іншими. Так, ВС в одній зі своїх правових позицій підкреслив, що «правова природа подання доказів є іншою, ніж одержання їх шляхом проведення слідчих дій, оскільки подання доказів має наслідком їх отримання, що полягає у прийманні того, що надсилається, надається або вручається, тобто при отриманні певна особа добровільно передає, надає, представляє матеріали слідчому чи прокурору. При отриманні предметів та документів, представлених особою для залучення їх до справи як доказів, орган дізнання, слідчий або суд повинні допитати особу, яка подає даний предмет чи документ, з метою з'ясування джерела та обставин їх отримання, потім здійснити огляд цих предметів або документів і процесуально зафіксувати їх отримання. Судом першої інстанції встановлено, що слідчим СВ ГУНП було внесено відомості до ЄРДР. Збирання доказів як початковий етап їх формування у даному кримінальному провадженні відбулося з дотриманням приписів кримінального процесуального законодавства. Як вбачається з матеріалів кримінального провадження, свідок ОСОБА_3 добровільно та за власною ініціативою надав слідчому зазначений диск з відеозаписом з камер відеоспостереження. Зазначений факт свідок ОСОБА_3 підтвердив під час його допиту в суді першої інстанції. Колегія суддів ККС погоджується з апеляційним судом про відсутність правових підстав, вважати, що зазначений відеозапис із камер спостереження, який був переглянутий судом першої інстанції в судовому засіданні, є недопустимим доказом, оскільки диск із відеозаписом добровільно надав свідок ОСОБА_3, факт чого останній безпосередньо підтвердив у судовому засіданні, а тому надання цього диска з відеозаписом безпосередньо свідком, не можна вважати порушенням вимог ст. 93 КПК, оскільки сторона обвинувачення здійснює збирання доказів шляхом, у тому числі, отримання від фізичних осіб речей, документів, відомостей,

висновків експертів, висновків ревізій та актів перевірок, проведення інших процесуальних дій, передбачених цим Кодексом» [1].

Власне дана правова позиція містить основні правила оцінки доказів, які були подані фізичними та юридичними особами стороні обвинувачення. В першу чергу уповноважена службова особа повинна встановити, чи існує можливість допитати особу, яка здійснила первинне фіксування місця вчинення воєнного злочину. Якщо така можливість існує, відповідна особа має бути допитана в кримінальному провадженні як під час досудового розслідування, так і під час судового розгляду. Якщо особа є внутрішньо переміщеною або знаходиться за кордоном, такий допит можна провести в режимі відеоконференції. Під час допиту особа повинна підтвердити факт фіксації місця події та обставинки вчинення кримінального правопорушення, надати підтвердження правдивості такої фіксації (така правдивість може бути перевірена шляхом надання відповідей на уточнюючі питання або звичайним зіставленням відомостей, які були надані особою, з іншими доказами). Важливо на даному етапі також встановити відношення особи до вчиненого кримінального правопорушення для встановлення наявності або відсутності власного інтересу в кримінальному провадженні.

Також можуть бути ситуації, за яких воєнні злочини документувалися не безпосередніми учасниками кримінального правопорушення (свідками, потерпілими), а сторонніми громадськими організаціями чи небайдужими особами-волонтерами. В такому випадку слідчий або інша уповноважена особа в першу чергу повинні встановити першоджерело та допитати його. Якщо первинного свідка або потерпілого встановити неможливо, або якщо допит таких осіб є неможливим, слідчий все одно повинен прийняти відповідні докази в порядку ст. 93 КПК України та перевіряти їх достовірність у інший доступний спосіб. Необхідно підкреслити, що хоча саме огляд місця події є єдиною слідчою (розшуковою) дією, під час якої фіксується обстановка місця вчинення кримінального правопорушення, кримінальне процесуальне законодавство не забороняє здійснення позапроцесуального збирання відомостей, які після оцінки в порядку ст. 94 КПК України будуть визнані доказами у кримінальному провадженні. Відповідно, такі відомості також можуть стосуватися і місця події. Дійсно, у випадку неможливості допиту осіб, які були безпосередніми очевидцями події кримінального правопорушення, мають бути застосовані додаткові умови щодо оцінки таких доказів. Однак така оцінка в першу чергу буде стосуватися саме достовірності, а не допустимості. В даному випадку ми не зазначаємо, що докази, які були отримані в наслідок документування воєнних злочинів неуповноваженими на те суб'єктами, не повинні оцінюватися з точки зору допустимості. Проте ключовими питаннями в даному випадку буде не порядок отримання таких доказів (адже відповідний порядок в КПК не передбачений), а питання допустимості та потенційного (можливого) обмеження базових прав людини під час документування (тобто приклад істотного порушення вимог кримінального процесуального законодавства). Саме на ці питання повинен

дати відповідь слідчий, прокурор, слідчий суддя або суд при оцінці відомостей, які були зібрані внаслідок документування обстановки вчинення воєнних злочинів.

Список використаних джерел:

1. Постанова ККС ВС від 19.05.2021 року, справа № 204/4521/18.

Ключові слова: огляд місця події, документування воєнних злочинів, достовірність доказів.

Key words: inspection of the scene, documentation of war crimes, reliability of evidence.

КУЗНЕЦОВ ОЛЕКСАНДР МАКСИМОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального процесу,
детективної та оперативно-розшукової діяльності*

ОКРЕМІ ЧИННИКИ, ЯКІ ВПЛИВАЛИ НА ФОРМУВАННЯ РІЗНИХ ТИПІВ (ФОРМ) КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Кримінальний процес пройшов значний розвиток до формування його сучасного типу. Нашою метою є виділення чинників, які впливали на трансформацію кримінального процесу, і на формування його окремих типів (форм). У кримінальній процесуальній доктрині виділяють наступні типи (форми) кримінального процесу: розшуковий (інквізиційний); змагальний; змішаний.

Вказані типи (форми) кримінального процесу мають власні характерні для них ознаки, які дозволяють якісно їх ідентифікувати один від одного. Вважається, що вказані типи (форми) є історичними, оскільки відображають у собі ті риси, що існували і були характерними для кримінального процесу у різних країнах в різний час їх існування. Однак, на нашу думку, вказані типи (форми) не обмежуються ретроспективою в оцінці окремих ознак кримінального процесу різних країн. Вони є актуальними на сьогоднішній день, і формують загальну типологію кримінального процесу.

Розшуковий (інквізиційний) тип (форма) кримінального процесу характеризується пріоритетом публічних засад над приватними, встановлення винного у вчиненні злочину, доведення його вини і винесення покарання – обов'язок держави в особі компетентних органів, а не приватної особи, яка постраждала від кримінального правопорушення. Історичними підставами для його формування стало значне посилення державної влади над усіма сферами соціуму, і формування всеохоплюючого державного інтересу. При цьому державний інтерес може бути абсолютно протилежним суспільному або індивідуальному інтересу (кріпосництво при абсолютизмі, розв'язування війн для популяризації владних еліт тощо). Важливою характеристикою для розшукового (інквізиційного) процесу є можливість поєднання в одній особі

Журавльов Олександр Геннадійович Перелік галузевих засад кримінального процесу.	333
Клепівоський Володимир Геннадійович Специфіка документування місця події в умовах воєнного стану.	335
Кузнецов Олександр Максимович Окремі чинники, які впливали на формування різних типів (форм) кримінального процесу.	337
Кузнецова Людмила Валентинівна Кримінальне процесуальне право: огляд досліджень щодо визначення поняття.	339
Лукашук Каріна Русланівна Повідомлення про підозру як інститут кримінального процесуального права.	341
Мар'янова Світлана Сергіївна Щодо вдосконалення порядку постановлення та проголошення ухвал судом апеляційної інстанції.	344
Мельник Андрій Валерійович, Кіміліченко Христина Юріївна Щодо затримання особи, яка вчинила кримінальний проступок.	347
Насінник Микола Миколайович Щодо певних процесуальних змін українського законодавства у частині доказів та доказування у кримінальному провадженні в умовах воєнного стану.	350
Панайотов Євген Олександрович До проблеми правового регулювання забезпечення розумних строків під час досудового розслідування в умовах дії воєнного стану.	352
Понурко Тарас Андрійович Співпраця України з Міжнародним кримінальним судом: проблемні питання та перспективи удосконалення взаємодії.	356
Пришєдько Олександр Леонідович Декриміналізація кримінального правопорушення як підстава для закриття кримінального провадження.	359
Скоковська Яна Петрівна Визначення меж касаційного розгляду з огляду на положення КПК України та судову практику.	361
Сліпенюк Тетяна Михайлівна Зловживання процесуальними повноваженнями щодо всебічного, повного та об'єктивного встановлення обставин кримінального провадження.	365
Торжинська Тетяна Вікторівна Загальні характеристики підстав перегляду рішень за нововиявленими або виключними обставинами.	368